

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Kort Begryp Des Levens Ende Der Devghden Vande Weerdighe Joanna van Randenraedt Geestelycke Dochter Onder de Bestieringhe der Societeyt Iesu

**Huysmans, Daniel
Nerrincq, François**

T'Antwerpen, 1690

X. Voorsichtigheydt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38005

Voorſichtigheyt.

DE voorſichtigheyt wordt by d'ooghe , ende by het licht vergeleken : want ghelijck d'ooghe ende het licht onſen ganck ende onſe werken beſtieren , op dat wy niet en ſtronkelen ende faelen : alſoo beſtiert de voorſichtigheyt alleen onſen wandel , ende werkinghe , inden wegh der deughden ; op dat wy vande reden (die den Reghel ende maeten van alle deught is) niet af-enwijcken. *De Voorſichtigheyt is den ſtierman van alle deughden* ſeght (a) *Bernardus*. *Neemt de Voorſichtigheyt wegh ende de deught ſal in eene faute veranderen.* Ende (b) *Laurentius Iuſtinianus* ſpreeckt aldus : *De Voorſichtigheyt is eene groote deught : want , niemant en kan het quaedt vluchten , ende ſich behouden in het goedt , tenſy gheleydt ſijnde vande Voorſichtigheyt.*

Dese waerheyt wort beveſtigt vanden *H. Thomas* (c) : den welcken leert dat alle deughden , in het middel beſtaen : ende dat de deughden , gheene deughden , maer ghebreken zijn , als ſy loopen buyten de middel-ſpoor vande reden ; dat is als jemandt of te veel of te luttel doet , of te hoogh op-klimt , of te leegh neder-daelt.

'T is daneen groot voordeel aen eene deught-jaeghende ſiele , dese inwendighe ooghe , ende dit inwendigh licht , der voorſichtigheyt , klaer ende ſuyver te hebben : want dese ooghe wonderlijck dienſtigh is , om alle bequaeme middelen aente vatten , die tot den voortganck in deugh-

L I

den

(a) *Bern. 69 in Cant.* (b) *In Ligno Vita de Pruden. ii cap. 3.* (c) *1. 2. quaest. 64.*

den hulpsaem ſijn , ende alle te verſaecten die hier toe onbequaem ſijn. Laet ons bemercken de voorſichtigheyt, die in JOANNA gheweest is.

Wie ſal deſe deught inde kintsheyt hebben ? Sy was nochtans oock alſdan in IOANNA te vinden. Want-men niet wel en kan uyt legghen , hoe nauwſpeurigh datſe alſdan was in't beſtieren van haere ſeden ; inde quaede te vluchten , de goede te volghen ; alle haere wercken niet alleen naer Godt , maer oock naer de volmaecktheydt te ſtieren ; neerſtelijck te oeffenen alle goedt datſe kende , forghvuldelijck t'onderſoecken datſe niet en kende , om in alle Godts-dienſtighydt volkomentlijck onder-wefen te worden. Haere gheduerighe ſorghe was alle wercken op't aldervolmaeckſte te doen : ende ſy en wiert van gheene Godtvruchtighe uytwerckinghe wederhouden , dan alleenelijck door d'onmoghentheydt, oft ghehoorſaemheydt.

De Voorſichtigheyt wordt vande Godts-gheleerde dryvoudighlijck verdeelt : te weten inde voorſichtigheyt, die't ghemeyne beſte voor ooghen heeft (die beſonderlijck vereyſcht wordt in perſoonen die Steden ende Landen beſtieren , doch oock loffelijck in andere ghevonden wordt , voor ſo veel als ſy 't ghemeyne beſte vervoorderen) inde voorſichtigheyt die het huys-houwen , ende de wercken der 't ſaemen-woonende menſchen beſtiert : ende inde voorſichtigheyt die het rechtſnoer is van alle onſe eyghen oeffeninghen in't beſonder. Wat ſoorte van voorſichtigheyt heeft aen IOANNA ontbroocken ?

Wat heeftſe oyt achter-ghelaeten , waer mede ſy het ghemeyne beſte koſt voordeeligh 'wefen ?
Haere onvermoedelijcke neerſtigheyt inde jónckheydt

heyt tot alle deughden te stueren, in verscheide Capellen op te rechten, in't veruorderen van alle Godtvruchtigheyt, in't verhoeden der sonden, en in't gestadigh bidden voor allestaten der menschen, wat waeren dit als oeffeninghen van dese voorsichtigheyt? Tis onnoodigh hier wederom te hernemen dat in alle dit verhael oogh-blyckelijck is.

Voorder wat heeft JOANNA ontbroken aengaende de huys-houwende voorsichtigheyt, t'zy ten huysse van haer Ouders, t'zy van haeren Oom, t'zy van haeren Broeder, t'zy van andere, t'zy van haer eyghen? Hier van is elders oock ghenoech gheseyt. Ick sal op-nemen alleenlijck eene gedenckweerdighe gheschiedenisse van haere jonge jaeren. Noch jongh ende wereldrs wesende, ende woonachtigh by haer Ouders, voelde sy groot verdriet inde oneerbiedigheyt ende onghehoorsaemheyt van haeren Broeder ten opficht van sijn Ouders. Sy badt dan voor hem, oock met traenen, ende daer-en-boven beval sy hem inde ghebeden van andere, die hem welkenden: maer dit was te weynigh voor haere vernuftheydt. Oversulckx heeft sy eenen anderen vondt tot beternisse byghebrocht, seer krachtigh om sijn wederspannigh ghemoedt te winnen. Want sy een opset gemaect heeft van hem voor-te-gaen met haer exempel, ende hem niet met woorden, maer met wercken te leeren, wathem toe-stont te doen. Sy viel dan alle vrydaeghen, naer de Benedictie der tafel, voor haer Ouders op haer knieën, inde teghenwoordigheyt van haeren Broeder, ende andere tafelgasten: verghiffenisse biddende voor al 't ghene sy misdaen hadde, toe-segghende haer te beteren, ende sorghvuldighlijker te letten, om niet de min-

ste oorfaecke van mishaeghen te gheven : welcken middel seer bequaem was , om haers Broeders wederspannigh herte te vermorwen. Sy hadde dit somwijlen seer oodtmoedelijck ghedaen : doch haeren Broeder , nae-dencken hebbende , dat dit gheschiede tot sijne onderrichtingh , wierdt door dit exempel , dat hem seer dienstigh was , niet tot beternisse des levens , maer tot stooringhe verweckt ; soo dat JOANNA dit heeft moeten laeten , om dese stooringhe te weeren. Maer al is desen voorsichtighe vondt alsdan misluckt , even-wel heeft sy andermael seer dickwils , met gewenschten uyt-val tot eens anders beternisse , diergelijcke vonden ondernomen. Laet ons nu insien haere voorsichtigheydt inde bestieringhe van haer eygen wercken.

Gheestelijck geworden sijnde , heeft terstont d'ooghe gheslaghen op d'alder-beste tijdt-verdeelinghe , volghens haere aen-ghenomen maniere van leven : om in haere daeghelijcksche oeffeninghen vande reden niet af-ghedreven te worden door eenighe voor-vallende driften , maer alle uren ende stonden wijselijck te besteden. Dese tijdt-verdeelinghe die sy voor-ghenomen hadde , heeft sy op het aldervlijtighste ende aldernauwste onderhouden : soo datse noyt vrijwillighlijck vande selve af-ghe-weken en is : alles op den gestelden tijdt volbrengende , als oftse in een klooster hadde gheweest.

Hier beneffens hadde sy seer verscheyde ende seer volmaeckte practijcken verdocht , ende bygheschrift ghestelt , dienende om jeder werck in't besonder aenghenaemer aen Godts-ooghen te maecken. Inder voeghen dat iemandt alle haere christen dies aengaende lesende , sonder sich te

mis-

mis-grijpen, soude segghen, datse hier in een vernuft ghehadt heeft, wiens ghelijck niet wel te vinden en is? ja datse buyten twijfel den Heylighen Gheest voor stierman ghehadt heeft, ende besonderlijck van hem is begaeft gheweest met de gave des verstants.

Men vraeghde haer somwijlen, hoe datse soo geduerighlijck haer kost bekommeren met haere oefeninghen te schicken? Hier op antwoorde sy Datse moest leven voor de langhe eeuwigheyt, ende vervolgens sich voorfiën voor de toe-komende tijden.

Reden waerom sy nae-volghde de manier van voorsichtighe koop-lieden, de welcke daeghelycks in verscheyde boecken aen-teecken en haeren Ontfangh, ende Uyt-geef. Den Ontfangh-boeck van JOANNA behelsde de weldaeden, die sy daeghelijcks van Godt verkreegh: ende desen Boeck besagh sy seer rijpelyck ende dickwils om haere groote schulden te kennen, ende om haer selven aen te porren tot betaelinghe, door behoorlijcke danckbaerheydt ende vergheldinghe: al hoe wel sy gheerne bekende, gheensins machtigh hier toe te wesen. Den Uyt-geef-boeck bestont in al dat sy voor Godt ghedaen of gheleden hadde: want sy dit oock neerstelijck aenteeckende, ende dat uyt geen andere reden, als om de weldaeden Godts hoogher te weerderen. Want de blaederen van desen Uytgeef-boeck schier ijdel stonden, daer den Ontfangh-boeck in teghendeel ganschelijck vervult was: behalven dat de weerde der ontfanghen weldaeden boven alle maeten grooter was, als het ghene sy tot vergheldinghe weder-ghegheven hadde. Door het daeghelijcks insien ende overweghen

van desen overgrooten Ontfangh, ende kleynen Uytgeef, praemde sich JOANNA om sonder ophouden meer ende meer haere schulden af te legghen die sy hadde ten opficht van Godt.

'Tis grootelijckx te beeklaeghen, dat dese Boecken, inde welcke haere ontfanghen weldaeden soo beduydelijck beschreven stonden, naer haere doot niet ghevonden en sijn.

Men weet dat sy in't eynde haers levens, kennisse hebbende datse haest soude sterven, verscheyde Boecken van haer hant geschreven in't vier geworpē heeft, ende men kan niet twijffelen of het sijn dese Boecken; want die-se door gehoorzaamheyt ende last van haere Biecht-vaeders geschreven hadde, en waeren in haere handen ofte macht niet gebleven, andersins is 't te vreesen dat sy die met de reste souden verbrandt hebben. Waer het saecken dat die andere Boecken oock overghebleven waeren, alsdan soude men haere deughden ende ontfanghen weldaeden beduydelijcker kunnen uytdrukken; aenghesien datmen niet en kan twijffelen, oft sy heeft in dese Boecken alles sonder verkleyninghe ende bewimpelinghe eenvoudelijck opgeteeckent, om alsoo behoorelijcke danckbaerheyt aen haeren milden Weldoender te bewijfen. Daer sy in teghendeel inde Boecken die door bevel vanden Biecht-vaeder gheschreven sijn, de saecke soo veel bedeckt ende verkleynt als het moghelijck was. Want men heeft menighmael bevonden, datse met overgrootte vermijtheydt dese verklaringshe dede, uytvreesse van eenigh ijdel behaeghen: ghemerckt dat de schalckheydt vande bedorven Nature, in het soeken van eere ende eyghen streelinghe, haer kenlijck was; als oock, dat vele Sielen naer menighe jaeren

jaeren van Godts-dienstigheydt deerlijck ghevallen ende bedorven zijn, door de ijdele glorie in haer selven.

Sy bestede jaerlijckx acht daeghen inde Exerci-tien vanden H. *Ignatius*: ende vervoeghde hier by tweemaal's jaers de vernieuwinghe van haere be-loften, met een vertreck van dry daeghen; ende alle maenden een scherp onder-soecken van haer ghemoedt, om t'achterhaelen hoe sy de voorleden maent overghebrocht hadde, ende hoe sy de nae-volghende noch beter soude overbrenghe. Dier-ghelijck onder-soeck dede sy oock alle weken, ja alle uren, boven het onder-soeck der consciencie, dat sy daghelijckx dede voor het noenmael, ende voor de nacht-ruste: want sy dit dobbel onder-soeck noyt achter-ghelaeten en heeft. Niet en was'er daer-se neerstigher sich in oeffende, als in het onder-soeck, datmen besonder noemt, ende dat sich verbreydt door heel den dagh: 't welck sy oock aen een ieder grootelijckx aen-prees, als eenen besonderen middel om tot de hoogh-verheven deught ende liefde Godts te gheraecken. Al wat sy in haer selven bevondt niet soo goedt te zijn als sy wel wenschte, (in welke saecken sy seer scherp-sinnighen rechter was van haer selven) dat wierdt aen-gheteekent: ende daer naer onder-socht sy rijpelijk, of dit ghebreck ghebetert was.

Sy wiert soo wel door den teghenspoet, als door den voorspoet; soo wel door lijden ende mistroo-stigheydt, als door inwendighen troost aengestouwt om Godt te dancken, ende vierigher te dienen; gheloovende, sonder de minste twijfelinghe, dat het een, soo wel als het ander, een weldaet Godts is, ende van Godt wordt roeghesonden, uyt een alder-suyver-

suyver-

fuyverste liefde tot onse saligheyt. Welcke kennisse, die in JOANNA seer levendigh was, haer vierighlijck opweckte, om soo wel voor 't een, als voor 't ander, Godt te loven; ende te ghebenedijden.

Sy socht altijd te wesen in't gheselschap van dry medeghesellen Christi (ghelijck sy die noemt) die hy van sijn gheboorte, tot de doot des Kruys, gestadelijck bemint heeft: te weten, d'uytterste armoede, d'uytterste versmaetheydt, ende 't uytterste lijdē. Als haer het gheluck gheschiede, dat een of meer van dese medeghesellen haer quamen besoecken, seyde JOANNA aen de selve met volle blijdschap, *Willekom*: ende als haer sulcks niet verjont en wiert, liet-se sich voorstaen, datse soo gheluckigh gheselschap niet weerdigh en was. Want sy sagh met diep-grondighe ooghen des verstants, hoe grootelijcks dat dit gheselschap te weerderen was, dat altijd het gheselschap Christi gheweest is.

Door dese en diergelijcke bemerckingen, versterckte sy haer selven soo seer in Godts-dienst, ende voorderde soo dapperlijcke in deughden; dat oock de moeyelijckste voorvallen, die den loop der deughden in andere sielen stutten, aen haer seer voordeelighe waren om de liefde Godts meer t'ontsteken. Soodat-se door diergelijcke ghefallen seer brandigh in dese liefde wierdt, ende dickwils in onmacht viel.

Om noch sekerder ende voorsichtlijcker af te weeren al wat de deught soude kunnen beletten, socht sy haren wille op het alder-volmaeckste ghelijck te maken met den Goddelijcken. Ende hier mede sich besich houdende, voor een Beeldt vande Heijlighe Maeghet, hebbende haer Kindeken op een

den arm: hoorde sy, uyt den mondt van het kinden (soo haer docht) de navolgende klachte. *Vaerom schroomen de menschen soo seer, hunselven ganschelyck ende gheheellyck over te gheven aen mij: daer sy noys in beter handen en kunnen zyn als in mijne? Ick heb hun immers gheschapen, ende ghekocht met den prijs van mijn dierbaet bloedt ende doodt.* IOANNA dit klaerlijck insiende, gaf haerselven teenemael over, aen den Goddelijcken Wille, ghelijck sy in haer schriften bekent: ende wat tempeest dat'er overquam, of niet, seyde altijt voort, als een schip in zee dat voorspoedighen windt heeft.

Gemerckt dat sy altijt vol vreught was, in sulcke ghesteltenissen, onder de welcke een ander van droefheydt suchten of oock beswijcken soude, moest sy letten op twee dinghen. Ten eersten, dat dese blijdtschap der siele sich aen't lichaem niet en soude mededeelen, ende iet doen oft seggen, waer door dese goddelijcke jonste aen de menschen soude kennelijck worden: want sy alsdan van soo gevoelijcke vreught overvallen wierdt, dat-se sich gedreven vondt, om den lof des Heere met luyder stemme uyt te roepen. Ten tweeden, dat-se tusschen desen aengenamen inkeer tot Godt, in geene aenkleventheydt van eyghen voldoeninghe en soude vallen: ende daerom vermaende sy alsdan haerselven, om op haere hoede, ende voorsichtigh te wesen.

Door dese, ende meer andere dierghelijcke oeffeningen, was JOANNA ghelijck aen de vvijsse Maegden, by de vvelcke Christus het Hemelrijck vergeleken heeft, welcke deught ende saligheyt aen de voorsichtigheyt toegeschreven wordt. Want gelijk dese besorght zyn geweest, om olie in hare vaten te

hebben ende hare lampen altyt brandigh te behou-
den (door welcke olie de goede wercken beteeckent
worden) soo was JOANNA altydt besich, om in al-
le wercken Godt voor oogen te hebben ende dese
aen Godt aengenaem te maken afweerende al wat
schadelijck oft onnuttigh is; ende met alle krachten
aengrijpende, al wat tot haer voorgenomen ooght-
wit oorbaerlijker was.

Maer gemerckt dat de Schrifture ons vermaent,
(a) dat wy op ons eygen wijsheyd ende voorsichtig-
heyt niet en souden steunen, ende (b) niet aen-
vatten sonder raet; om niet te stronckelen; soo
moeten wy voorder sien, oft sy een eygensinnighe,
of wel eene leerbare voorsichtigheyt ghehadt
heeft.

*Niemand en is soo scherpsinde, seght den H. (c) Tho-
mas, dat hy alle omstanden sijnder wercken, die by na on-
tallijck zijn, ghenoechsaemelijck kan bemercken: dit en kan
doch in luttel, noch oock in vele jaeren gheleert worden,
als men alleenelijck steunt op sijn eyghen vernuft. Daer-
om is het seer noodelijck aen den mensch, dat hy aengaen-
de de voorsichtigheyt, van andere, naementlijck van Ou-
derlinghen, onderwesen worde. Ende naer dat desen
Heylighen Leeraer dese wacerheydt met verscheyde
ghetuygenissen bevestigt heeft, besluyt hy ten le-
sten, dat de leerfaemheydt vooreen deel van de
volkomen voorsichtigheyt moet gehouden wor-
den. Wy en mogen dan dit deel niet voor by gaen:
ende moeten voorder bewysen, dat de leerfaem-
heydt aen de voorsichtigheyt van JOANNA niet
ontbroken en heeft.*

Sy versocht dan ootmoedelijck, niet alleenelijck

van

(a) Proverb. 3. 5. (b) Eccles. 32. 24.

(c) 2. 2. 9. 19. a. 3.

van haren Biecht-vader, maer oock van *Agnes* hare Meestersse, dat-se op haer seden neerstelijck letten, ende haer vryhertighlijck souden vermanen: ende sy en hoorde niet liever als hare berispinghen, oock als sy geene schult en bevondt in't ghene datmen haer seyde.

Want sy oock alsdan aenteeckende dese vermaningen, met soo groote forghvuldigheyt, als of de saligheydt haerder siele daer van gehanghen hadde, dese aenteeckeninghen dickwils insiende. Hier toe wiert sy beweeght door den schroom die sy hadde van allen misslagh: want al-hoe-wel sy in't voorgaende gheene faute en bevondt, vreesde nochtans in't toekomende dies aengaende te misdoen; ghemerckt dat dit aen andere mishaecht hadde, welker oordeel sy geerne stelde voor haer eyghen ghevoelen.

Sy is eenighe jaren bevanghen geweest met een seer swaer ende moeyelijck na-dencken, of mischien haer soete inspraken, ende goede bewegingen verweckt wierden door mede-werckinge ende bedrogh des duyvels. Welcke bekooringh van Godt toeghelaeten is, soo sy daer na bekent heeft, om dat-se geene genoeghsame openhertigheyt en hadde ten opsicht van hare Biecht-vaders: soeckende de gaven Godts, die aen haer siele verjont wierden, te bedecken.

Dese quellinghe heeft haer aenghestouwt om alles rijpelijck t'onderfoecken, ende rechtsinniglijck aen de Biecht-vaders te verklaren: want het haer onmoghelijck scheen aen dese niet te openen haer inwendige gesteltenisse, als sy door dierghelijcke benauwtheden overvallen wiert. Soo wiert **JOANNA** van Godt aengepraemt, om oock de vertholen-

ſte ſaken haerder ſiele kenbaer te maken, ende niet alleenlijck in gemeyne voorvallende dinghen, raet te vrighen-daer JOANNA ſeer ghewilligh toe was) maer oock in ſeldtfame ende verborghen ſaeken.

¶ Als de Biecht-vaeders iet wilden weten aengaende d'inwendige weldaden Godts, die IOANNA ontfanghen hadde, ende door oodtmoedigheyt ſeer vermijdt was t'openbaeren; om hier toe haer vlijtigh te maken, en was anders niet noodigh, als te ſprecken van't bedrogh des vyants, die arghliſtelijck vele ſeer verhevne ſielen verleyt heeft. Want alſdan opende ſy terſtont haeren mondt, uyt vreeſe van bedroghen te worden; ende en verklaerde niet alleenlijck dat in haer gemoedt verborghen was; maer gaf oock oorlof aen de Biecht-vaeders, om dit voorderaen andere te verklaeren, ende met geleerde ende bedreven mannen ſich hier over te beraden. Ja ſy ſtelde ſelf by gheſchrift, 't gheen ſy oordeelde onder-foeckens weerdigh te zijn: geene middelen verſuymende die dienſtigh konden weſen om vanden rechten wegh niet af-te-wijken. Ende door deſen middel zijn vele zeltſame openbaringhen aen den dagh ghekomen, de welcke andersins of verborghen, of ſoo opentlijck niet en ſouden ontdeckt gheweest zijn.

Gemerckt dat ſy by na geduerigh met Godt vereenight was, ſoo ghebeurd'et dat ſy niet alleenlijck ſtercke begheerte en voelde, maer oock ſeker ghewelt, om in ſoo diep-grondighen aendacht onophoudelijck te verblijven, ende andere oefeninghen achter te laeten. 'T was haer ſeer pijnelijck naer't Sermoon te gaen: ende al was het lichaem daer tegenwoordigh, den gheeft bleef als te voren met Godt vereenight; ende JOANNA hoorde het Sermoon,

moon,

moon, sonder iet daer van te verstaen; ofen hoorde oock niet wat'er gheseyt wiert. Dit dickmaels gheschiet zijnde, en heeft-se evenwel het Sermoon, dat in haer tijdt-verdeeling aengheteeckent stont, niet derven achterlaeten, sonder t'oordeel vanden Biecht-vaeder hier over ghehoort te hebben: vreesende vanden eenen kant de menschen t'ontfichten door haer afwesen van't Sermoon; ende vanden anderen kant, sich onweerdigh kennende om soo groote jonsten des Hemels soo ghestadelijck in te volghen.

Niemant en kan leer-samer zijn als JOANNA gheweest is: want sy in alles raet vraeghde, vande ghene die haere siele bestierden; ende desen raet soo eenvoudelijcke volghde, als of sy geen begriip van eenighe sake ghehadt en hadde.

Men vreesde met groote reden, dat verscheyde swarigheden naer hare Doodt souden oprijzen: maer door haer voorsichtighe beleyt, is alles voor haer afsterven soo wijselijck beschickt, dat'er niet de minste swarigheyt ghevolght enis. Dit sy ghenoech van haer voorsichtigheyt.

XI. CAPITTEL.

Ootmoedigheyt.

De Ootmoedigheyt, seght den H. (a) *Ioannes Chryso-*
stomus is de moeder, den wortel, de voedster, het
steunsel, ende de bandt van alle deughden.

Sy is de Moeder van alle deughden, ghelijck de
hooghverdijde Moeder van alle sonden is. Den H.

(b) *Prosper*, of soo andere segghen *Iulianus Pomerius*,
M m 3 schrijft

(a) *Hom. 30. in Acta.* (b) *Lit. 3. de Vita iCent. cap. 2.*